

Nieuwsbegrip Extra

Met enige regelmaat ontwikkelt Nieuwsbegrip in opdracht van bedrijven of maatschappelijke organisaties een speciale themales. Bedrijven die ons vragen om zulke lessen te ontwikkelen doen dit vaak in het kader van 'maatschappelijk verantwoord ondernemen', ideële organisaties brengen via de les het maatschappelijke onderwerp waarop zij zich richten onder de aandacht.

De Nieuwsbegrip Extra-lessen worden betaald door de externe opdrachtgever. De inhoud van de lessen wordt echter ontwikkeld door en valt volledig onder verantwoording van de Nieuwsbegripredactie.

Handleiding Nieuwsbegrip over veteranen: *Dieren op missie*, niv. C

Vooraf

nederlands
veteranen
instituut

In opdracht van het Nederlands Veteraneninstituut ontwikkelde Nieuwsbegrip weer een Extra les rond veteranen, want op zaterdag 24 juni is het weer Veteranendag.

Ditmaal staan in de les dieren centraal, die al sinds jaar en dag het leger ondersteunen tijdens (vredes)missies. Echter, ook op dit gebied staan de technische ontwikkelingen niet stil.

In de Verenigde Staten is men bezig met de ontwikkeling van een robothond, die ingezet kan worden in het leger: www.deingenieur.nl/artikel/robots-in-het-leger.

Eventueel kun je deze ontwikkeling aan het eind van deze les ook met de leerlingen bespreken. Hoe staan zij tegenwoordig deze ontwikkeling? Juichen zij het toe of keuren zij het juist af? En waarom?

Lesoverzicht

Onderwerp	<i>Dieren op missie</i>
Lesdoel	De leerlingen kunnen de tekst actief lezen aan de hand van sleutelvragen. Ook kunnen ze een schema bij de tekst maken en een samenvatting van de tekst schrijven. Aan het eind van de les gaan ze aan de slag met spreekwoorden en gezegden over paarden en honden.
Leesdoel	Na het lezen van de tekst weten de leerlingen waarom er in het leger met dieren wordt gewerkt, welke voordelen dit heeft, om welke dieren het gaat en waarvoor deze dieren ingezet worden.
Opdracht 1	Tekst actief lezen en sleutelvragen beantwoorden
Opdracht 2	Tekstschema maken
Opdracht 3	Samenvatting schrijven
Opdracht 4	Spreekwoorden en gezegden met paarden en honden
Referentieniveau	De tekst is geschreven op Nieuwsbegripniveau C en sluit aan bij referentieniveau 1S/2F

Materiaal

Voor elke leerling:

- de tekst *Dieren op missie* (niveau C);
- bijbehorende opdrachten voor niveau C;
- voor abonnees van Nieuwsbegrip: de strategiekaart *Samenvatten* en de woordhulp (op de website bij Basismateriaal);
- eventueel het antwoordenblad.

Opdrachten

Toelichting

Actief lezen en sleutelvragen

In de basislessen ligt de nadruk op het onderdeel Actief lezen. Hierbij zijn de leerlingen gericht op de inhoud van de tekst. Bij het actief lezen is het de bedoeling dat de leerlingen voorspellen, onduidelijkheden ophelderen en zelf vragen stellen. Hiervan maken ze notities bij de tekst. Na het lezen van elk stukje beantwoorden ze bij elk stukje de sleutelvragen. De sleutelvragen stimuleren leerlingen om verbanden te doorzien, afleidingen te maken en de tekst samen te vatten. Deze activiteiten zijn erop gericht de leerlingen te ondersteunen in het vormen van een mentaal plaatje van de tekst.

Werkwijze

- De leerlingen lezen de tekst actief. Bij elk stukje tekst noteren zij aantekeningen, zoals vragen of dingen die zij niet begrijpen. Woorden die ze niet kennen onderstrepen ze in de tekst. Je kunt hiervoor gebruikmaken van het 'Werkblad actief lezen'. Dit werkblad vind je aan het eind van deze handleiding.
- Na het lezen beantwoorden de leerlingen de sleutelvragen. Eventueel kun je de hulpvragen erbij geven, als de leerling moeite heeft met het beantwoorden van een of meer sleutelvragen.
- Na de sleutelvragen vullen de leerlingen een tekstschema in. Hieronder noteren zij per tekstdeel de belangrijkste informatie uit dat tekstdeel. Het tekstschema is een opstapje naar het schrijven van een samenvatting in opdracht 3.
- In opdracht 3 schrijven de leerlingen de daadwerkelijke samenvatting. Ze geven elkaar feedback, om hun samenvattingen nóg beter te maken.
- Tot slot gaan de leerlingen aan de slag met spreekwoorden en gezegden waarin paarden en honden voorkomen. Welk spreekwoord/welke gezegde heeft welke betekenis?

Modeltekst

Modellen van de inleiding

Ik ga nu hardop voordoen hoe ik actief lees. Let goed op.

Dieren op missie. *Dat is de titel van deze tekst. Wat zouden ze daarmee bedoelen? Ik zie drie afbeeldingen bij de tekst. De eerste lijkt op een oude tekening van ridders te paard. De tweede is een foto van een paard met twee militairen erbij en op de laatste staan twee militairen met twee herdershonden. Zou het iets te maken hebben met dieren in het leger? Ik lees eerst maar eens de inleiding van de tekst.*

Op veel plekken in de wereld woedt er op dit moment helaas oorlog. In Nederland is er gelukkig vrede, maar dat wil niet zeggen dat Nederland geen leger heeft. *Dat weet ik inderdaad wel, dat Nederland een leger heeft. Toevallig heeft de vader van een vriend van mij bij het leger gezeten. Even verder lezen. De Nederlandse krijgsmacht krijgsmacht, zou dat een ander woord voor 'leger' zijn? doet wereldwijd mee aan verschillende (vredes)missies, op dit moment bijvoorbeeld in Oekraïne en Mali. Dat wist ik niet eigenlijk, interessant om te weten en goed dat ons leger ergens anders helpt. Wist je dat niet alleen militairen deelnemen aan die missies, maar soms ook dieren? Kijk, hier komen die dieren aan bod. Wat ik dacht klopt dus volgens mij inderdaad. De tekst gaat over dieren in het leger. Ik vraag me af wat die dieren daar doen? Dat gaat de tekst me vast vertellen. Ik lees gauw verder.*

Wat hebben jullie mij horen doen? Ik dacht hardop na over de tekst. Ik stelde vragen aan mezelf. Dat hoort bij actief lezen. Als je actief leest, sta je ook stil bij onbekende woorden. Je bespreekt samen of het belangrijk is om het woord te begrijpen. Je kunt dan de woordhulp gebruiken. Vragen en onbekende woorden kun je op het werkblad schrijven.

Laat een van de leerlingen hardop denkend het volgende stukje lezen en even stilstaan bij onbekende woorden en/of lastige zinnen en bedenken wat belangrijke woorden of zinnen zijn.

Let op: Bij elke sleutelvraag zijn er hulpvragen of aanwijzingen. Gebruik deze alleen als deze relevant zijn voor de leerlingen. Als de leerlingen de sleutelvraag direct kunnen beantwoorden is een hulpvraag waarschijnlijk niet nodig. Als bijvoorbeeld onbekende woorden al besproken zijn tijdens het hardop denkend lezen, dan is het niet nodig om dit woord nogmaals te bevragen.

Sleutelvragen en hulpvragen

Inleiding

Sleutelvraag 1: Welke twee dingen weet je na het lezen van de inleiding over het Nederlandse leger?

Hulpvraag 1a: Lees regel 2-4 nog een keer goed.

Hulpvraag 1b: Wat lees je hier over de plaatsen waar de Nederlandse krijgsmacht ingezet wordt?

Hulpvraag 1c: Welk signaalwoord voor een opsomming zie je in regel 4? (verbanden)

Let op!

De eerste hulpvraag bij een stukje is altijd: *Wat heb je in het stukje gelezen?*

Al eeuwenlang

Sleutelvraag 2: Welke dieren spelen al eeuwenlang een belangrijke rol in het leger en waaruit blijkt dat?

Hulpvraag 2: Bekijk ook de afbeelding en het onderschrift bij dit stukje.

Vrijwel altijd inzetbaar

Sleutelvraag 3: Waarom zijn dieren in het leger erg handig? Noem twee dingen.

Hulpvraag 3a: Welke nadelen van voertuigen en helikopters worden hier genoemd?

Hulpvraag 3b: Wat betekent **ontlasten** (regel 23)? (ophelderend van onduidelijkheden)

Paarden zijn net mensen

Sleutelvraag 4: Wat is voor mariniers belangrijk om te weten als ze gaan werken met paarden en waarom? Noem twee dingen.

Hulpvraag 4a: Lees regel 30-34 nogmaals. Wie of wat wordt er bedoeld met de **vierbenige buddy** (regel 32)? (ophelderer van onduidelijkheden)

Hulpvraag 4b: Wat lees je in regel 44-46?

Sleutelvraag 5: Waarom werkt het leger altijd met lokale paarden?

Hulpvraag 5: Wat vertelt kapitein der mariniers Steven Baan hierover in regel 49-51?

Sleutelvraag 6: Waarom gaan paarden nooit mee naar het front? Noem twee dingen.

Hulpvraag 6a: Welke signaalwoorden voor een *opsomming* staan in regel 52-53.

Hulpvraag 6b: Wat betekent **onberekenbaar** (regel 53)? (ophelderer van onduidelijkheden)

Niet alleen paarden

Sleutelvraag 7: Met welke andere dieren werkt het Nederlandse leger en waar worden deze dieren voor ingezet?

Hulpvraag 7: Lees regel 56-58 nogmaals. Lees daarna regel 60-70 nogmaals. Wat zijn belangrijke eigenschappen van honden?

Na het lezen

Sleutelvraag 8: Wat vind jij ervan dat het Nederlandse leger gebruikmaakt van dieren? Leg je antwoord uit.

✂.....

Woordenlijst

van een koude kermis thuiskomen = iets tegen de verwachtingen in verkeerd gaat, of slecht gaat, of niet doorgaat

ontlasten = zorgen dat (iets) minder hinder ondervindt

potentieel = met de mogelijkheid om ... te worden

✂.....

Woordenlijst

van een koude kermis thuiskomen = iets tegen de verwachtingen in verkeerd gaat, of slecht gaat, of niet doorgaat

ontlasten = zorgen dat (iets) minder hinder ondervindt

potentieel = met de mogelijkheid om ... te worden

✂.....

Woordenlijst

van een koude kermis thuiskomen = iets tegen de verwachtingen in verkeerd gaat, of slecht gaat, of niet doorgaat

ontlasten = zorgen dat (iets) minder hinder ondervindt

potentieel = met de mogelijkheid om ... te worden

Antwoorden

OPDRACHT **1** Actief lezen en sleutelvragen beantwoorden

Tijdens het lezen	
Inleiding	<p>1. Welke twee dingen weet je na het lezen van de inleiding over het Nederlandse leger? <i>Het Nederlandse leger doet wereldwijd mee aan verschillende (vredes)missies en daaraan doen soms ook dieren mee.</i></p>
Al eeuwenlang	<p>2. Welke dieren spelen al eeuwenlang een belangrijke rol in het leger en waaruit blijkt dat? <i>Uit een oude tekening kunnen we opmaken dat paarden al eeuwenlang een belangrijke rol spelen in het leger.</i></p>
Vrijwel altijd inzetbaar	<p>3. Waarom zijn dieren in het leger erg handig? Noem twee dingen. <i>Dieren zijn handig omdat ze op plekken kunnen komen waar voertuigen en helikopters soms niet kunnen komen. Ook kunnen ze militairen helpen met zwaar sjuwwerk.</i></p>
Paarden zijn net mensen	<p>4. Wat is voor mariniers belangrijk om te weten als ze gaan werken met paarden en waarom? Noem twee dingen. <i>Als mariniers gaan werken met paarden moeten ze weten hoe ze hun paard moeten behandelen (benaderen en verzorgen) en hoe ze hun paard op een goede manier moeten beladen.</i></p> <p>5. Waarom werkt het leger altijd met lokale paarden? <i>Het leger werkt met lokale paarden, omdat die gewend zijn aan het klimaat, het terrein en het eten van daar.</i></p> <p>6. Waarom gaan paarden nooit mee naar het front? Noem twee dingen. <i>Paarden gaan niet mee naar het front omdat het gevaarlijk voor ze is en ze kunnen door plotseling te hinniken de aanwezigheid van de militairen verraden.</i></p>
Niet alleen paarden	<p>7. Met welke andere dieren werkt het Nederlandse leger en waar worden deze dieren voor ingezet? <i>Het Nederlandse leger werkt ook met honden. Deze honden worden ingezet als speurhond en als waakhond.</i></p>
Na het lezen	
<p>8. Wat vind jij ervan dat het Nederlandse leger gebruikmaakt van dieren? Leg je antwoord uit. <i>Eigen antwoord.</i></p>	

OPDRACHT 2 Een tekstschema maken

Alinea	Hoofdzaken
Al eeuwenlang	Paarden meest gebruikte dieren uit de oorlogsgeschiedenis. Al eeuwenlang
Vrijwel altijd inzetbaar	Paarden en ezels kunnen komen waar voertuigen en helikopters soms niet kunnen komen. Dieren kunnen helpen sjouwen.
Paarden zijn net mensen	Paarden moet je op de juiste manier behandelen en beladen. Op missie wordt er gewerkt met lokale paarden, die gewend zijn aan de lokale omstandigheden. Paarden gaan nooit mee naar het front. Dat is te gevaarlijk voor ze en ze kunnen mariniers verraden.
Niet alleen paarden	Ook honden worden in het leger ingezet, als speurhond en waakhond.

OPDRACHT 3 Een samenvatting schrijven

Voorbeeldsamenvatting (154 woorden):

Dieren op missie

Het Nederlandse leger doet wereldwijd mee aan verschillende (vredes)missies. Daaraan nemen niet alleen militairen deel, maar soms ook dieren.

Al eeuwenlang hebben dieren een belangrijke rol gespeeld binnen het leger. Paarden werden daarvoor het meest gebruikt.

Ook tegenwoordig is de inzet van dieren in het leger nog steeds erg handig. Dieren kunnen op moeilijk begaanbare plekken komen, waar voertuigen en helikopters soms niet kunnen komen. De dieren kunnen extra bagage voor de militairen meenemen.

Als militairen gaan werken met paarden moeten zij leren deze dieren op de juiste manier te behandelen en te beladen. Tijdens de training wordt er gewerkt met Nederlandse paarden, maar op missie wordt er gewerkt met lokale paarden. Die zijn namelijk gewend aan de lokale omstandigheden. Paarden gaan nooit mee naar het front. Dat is te gevaarlijk en ze kunnen mariniers verraden. Niet alleen paarden worden in het leger ingezet, er wordt ook gebruikgemaakt van honden, als speurhond en waakhond.

OPDRACHT 4 Spreekwoorden met honden en paarden

Aan een dood paard trekken.	•	•	Als je een cadeau krijgt, mag je er geen aanmerkingen bij hebben.
Anderhalve man en een paardenkop.	•	•	Beter niet over een bepaald onderwerp beginnen.
Het paard achter de wagen spannen.	•	•	Dat is een sterk medicijn.
Een gegeven paard moet je niet in de bek kijken.	•	•	Degene zijn die overal de schuld van krijgt.
Dat is een paardenmiddel.	•	•	Een derde profiteert van de ruzie van twee anderen.
Op een blind paard wedden.	•	•	Iemand met de meeste praatjes is vrijwel altijd ongevaarlijk.
Blaffende honden bijten niet.	•	•	Iets verkeerd aanpakken.
Als twee honden vechten om een been loopt de derde ermee heen.	•	•	Je inspannen voor iets, dat gedoemd is te mislukken.
De hond in de pot vinden.	•	•	Kiezen voor iets waarvan je van tevoren weet dat het zal mislukken.
Geen slapende honden wakker maken.	•	•	Te laat zijn voor het eten.
De gebeten hond zijn.	•	•	Weinig aanwezig.

Werkblad Actief Lezen

Groepje van: _____

Leesdoel: Na het lezen van de tekst weet ik _____

Aantekeningen bij de stukjes

Noteer hieronder belangrijke informatie, onbekende woorden en eigen vragen. Schrijf ook de antwoorden van de sleutelvragen op.

Inleiding

Antwoord op sleutelvraag 1:

Al eeuwenlang

Antwoord op sleutelvraag 2:

Vrijwel altijd inzetbaar

Antwoord op sleutelvraag 3:

Paarden zijn net mensen

Antwoord op sleutelvraag 4:

Antwoord op sleutelvraag 5:

Antwoord op sleutelvraag 6:

Niet alleen paarden

Antwoord op sleutelvraag 7:

Na het lezen

Antwoord op sleutelvraag 8: